

Kodály Zoltán

(1882 Kecskemét-1967 Budapest)

Apja a MÁV tisztviselője, a család szívesen zenél együtt. Első zenei élményei az európai mesterek kamarazenéje és a magyar falvak népzeneje, ugyanis apja áthelyezései miatt Szobon, Galántán, majd Nagyszombaton laknak. Saját erejéből tanul meg hegedülni, zongorázni és csellózni, részt vesz az otthoni kamarazenében, valamint az iskolai és székesegyházi ének- és zenekarban. Zeneszerzői kísérleteket is tesz, törekvéseit támogatják. Szülei kívánságát tiszteletben tartva magyar-német tanárnak tanul a budapesti egyetemen és egyidejűleg zeneszerzést tanul a Zeneakadémián. Közben tanítványokat vállal, operába, hangversenyekre jár, részt vállal a kollégiumi életben, sportol.

A főváros zenei élete a német romantikával forrt össze. Wagner és Brahms művészetének és követőinek fellelője volt. A „művelt” középréteg elszigetelődött az európai és a nemzeti kultúrától is. A nyugati kultúrától azért zárkózott el, mert „magyarnak” vallotta magát, a népi kultúrától pedig azért, mert rangon alulinak tartotta. Az első népdalgyűjtő körút a Csallóközben fantasztikus távlatokat nyitott. Életre szóló barátságot köt Bartókkal. Eredményeiket a *Magyar népdalok* című kötetben teszik közzé. Tanítványainak kitűnő vizsgaeredményei alapján tanárrá nevezik ki a Zeneakadémián. 1910-ben Bartókkal közös hangversenyt adnak, amit csak kevesen értenek meg, a többség gúnyolódva fogad. Ebben az évben jár először Bartók után Erdélyben és köt házasságot. A háború ideje alatt is dolgozik, sőt a Nyugat és a Pesti Napló zenekritikusa lesz, így lehetősége nyílik tiszta képet adni a főváros zenei életéről.

1918-tól az öt gúnyolók megzavarodnak, műveiben az egyik azt kritizálja, amit a másik dicsér. A Tanácsköztársaság ideje alatt a Zeneakadémia igazgatója, a bukás után felfüggesztik állásából. Megpróbálják eltiporni, közben külföldön műveinek népszerűsége egyre nő. A miniszter visszahelyezi állásába. Nevelői munkáját ért támadásoktól növendékeinek kiváló eredményei védik. Megszületik 1923-ban a *Psalmus Hungaricus*. (Buda és Pest egyesítésének évfordulójára a három legnagyobb magyar zeneszerző - Kodály, Bartók, Dohnányi - ír ünnepi művet.) Egyszer gyermekkorussal adják elő, ez ad ösztönzést, hogy a gyermekeknek is írjon. Nem az igénytelenségben, hanem a jó művek hiányában keresendő a hiba. *„Senki se túlságosan nagy arra, hogy a kicsinyeknek írjon. Sőt igyekeznie kell, hogy elég nagy legyen rá.”* Még mindig támadja a kritika, s ő elszántan védelmezi igazát. *„Nem akarunk többé zenei gyarmat lenni. Nem akarunk idegen zenekultúrát majmolni. A magyar zenét nem mi találtuk ki. Megvan az már ezer éve. Mi csak őrizni akarjuk, és ha olykor megadatik nekünk, gyarapítani.”* Közben készül a *Háry János*. 1926-ban szólal meg vele először színpadon a magyar népdal. Ez a mű, bár néhányan még mindig támadják, meghódítja a világot. 1930-tól a budapesti Tudományi Egyetemen népzenei előadásokat tart 1932-ben bemutatják a *Székely fonót* és a *Mátrai képeket*, és még mindig nem egységes a kritikusok tábora, bár az ötvenéves szerzőt az egész ország egyhangú lelkesedéssel köszönti. Elkezdik Bartókkal a gyűjtött anyag sajtó alá rendezését, melyet egyedül fejez be. 1936-ban a főváros felkérésére írja a *Budavári Te Deum*-ot. (Buda visszafoglalásának 250 évfordulójára) 1937-ben indítja harcát a helyes magyar kiejtésért.

1940-től a Tudományos Akadémián dolgozik. 1943-tól levelező tagja. Hatvanadik születésnapját ismét az egész zenei élet ünnepli. Majd kitör a háború. Tovább dolgozik, a legnehezebb időkben pedig tettekre váltja addig hirdetett elveit. 1945-ben az újra meginduló kulturális életben hatalmas szerepet vállal. Az Akadémia rendes tagjává választja, több társaság elnökének kéri fel. 1946-ban az Akadémia elnöke lesz. *„Az egyetlen kvalifikációm e helyre, hogy bennem őszinte nagyrabecsülés él az Akadémia mind a két, egymással szembekeült ágazata iránt. Ha sikerül bennük egymás kölcsönös megbecsülését annyira meggyökereztetnem, hogy beköszönt a tartós béke: missziómat befejezettnek tekintem.”* Megbízatása végén megköszönték *„a gondosságot és körültekintést, mellyel az ügyeket vezette, a bátorságot, mellyel az Akadémiát védelmezte, a nyíltságot, mellyel a magunk körében a fogatkozásokra figyelmeztetett. Az Akadémiára nézve megnyugtató, hogy a tárgyalásokat ő vezette.”* Az Akadémia feladata a tudományos eredmények népszerűsítése is és ezt *„nem lehet kontárokra bízni. A legjobbak éppen elég jók rá.”*

Most már érkeznek az elismerések is: díszdoktori cím. Galánta és Kecskemét díszpolgára, két Kossuth-díj, Köztársasági érdemrend. Megérhette, hogy elveit, melyeket pályája elején hirdetett meg, a magyar zenei nevelés alapjának ismerik el.

„Nem azért becsülöm Kodályt, mint a legjobb magyar zenészt, mert barátom, hanem azért lett egyetlen barátommá, mert (nagyszerű emberi kvalitásaitól eltekintve) a legjobb magyar zenész.”

(Bartók)